

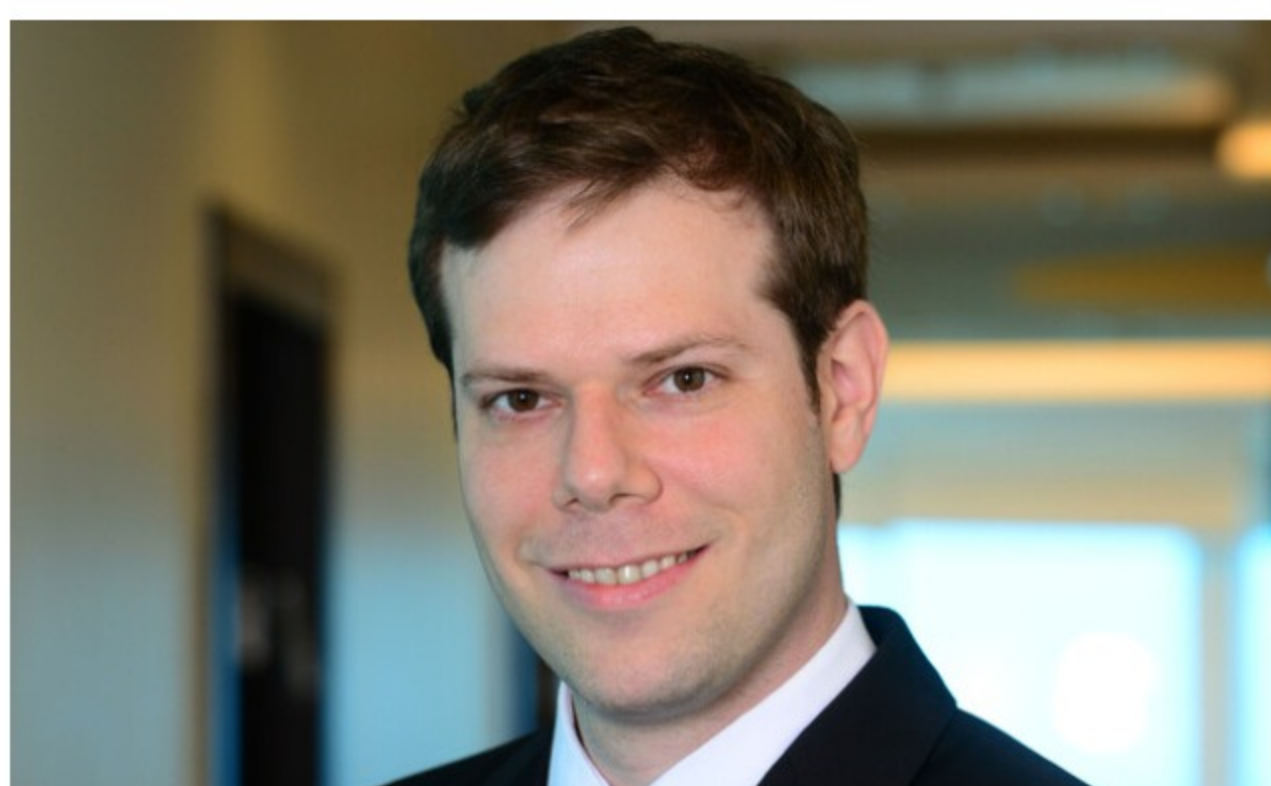
צילום מסך בראי זכות היוצרים

שבוע "השימוש ההוגן" המצוין בימים אלה מהווה הזדמנות טובה לבחון את הפרקטיקה של פרסום צילומי מסך מתוך יצירות מקור, ולעמוד על תוואי הגבול המשפטי בין הפרת זכות יוצרים לבין שימוש הוגן

13:39 16/02/23 פורסם | Duns 100

Duns 100 בחסות

תגובות הדפסה 252

צילום: סטיב אלן

בחוק זכות יוצרים הישראלי, כמו גם בחוקי זכויות יוצרים רבים בעולם, נקבע כי יצירת עותק מיצירה מוגנת (תצלום מקצועי למשל) או של חלק מהותי ממנה, הוא פעולה שהזכות לבצועה ולהתיר את ביצועה שמורה לבעל זכות היוצרים בלבד.

בישראל, כמו גם בארה"ב ובמדינות נוספות, קיימת רשימה של שימושים מותרים ביצירות, אשר בהתקיימות תנאיהם, אין חובה לבקש את אישורו של בעל זכות היוצרים ביצירה על מנת להשתמש בה. סוג אחד של שימושים אלו הוא "השימוש ההוגן", במסגרתו נבחנים מטרת השימוש, מתוך רשימה לא סגורה של מטרות (כמו למשל דיווח עיתונאי, סקירה או ביקורת), וכן מבחינה הוגנת שונים. כלומר, לא די בכך שהשימוש נעשה למטרה מסוימת, אלא יש לבחון גם את האופן שבו נעשה.

Outbrain

המלצות נוספות

טיפול ביתי בקמטים וייצור מוגבר של קולגן - גלו איך זה עובד
ממומן | Be-Balance

גלו כיצד רופא בכיר מרמב"ם טיפל במאות ישראלים שסבלו...
Dr Nseir Saleh Oral & Maxillofacial Surgery

לפי תוכנית המתאר ועם הון עצמי של 350 אלף ₪ תרכשו
Real Invest נדל"ן | ממומן

מתגרשים? אולי כדאי לפני הרפורמה המשפטית

בכל יום, מבלי משים, הנכם יוצרים עותקים מיצירות מוגנות באמצעות הכלי הידוע של "צילום מסך". בין אם מדובר בפריים מתכנית טלוויזיה שבה בדיוק צפיתם, בציוף ויראלי מטוויטר שבו מתועד פוליטיקאי ללא מסכה בזמן הקורונה, או במוצג וידאו שראיתם במוזיאון, שאותם רציתם לשלוח לחבריכם ב-WhatsApp, היד על כפתור הצילום או צילום המסך בטלפון קלה עד מאוד, ובכל אחד מהמקרים האמורים נוצר עותק חדש של אותה היצירה, או לפחות של חלק ממנה.

המקרים שלעיל לא יובילו בדרך כלל לתביעת זכות יוצרים, אך מה ייקבע במקרים שבהם מי ש"מצלם מסך" הוא גוף תקשורת? בשנת 2022, התקבלה תשובה מבית המשפט לערעורים בארה"ב, עת אישר פסק דין של הערכאה הדיונית שעסק בשאלה דומה.

המקרה שנדון בערכאה הדיונית בניו יורק, עסק במאמר שפורסם בניו יורק פוסט, תחת הכותרת "Why I won't date hot women anymore", שבו הוצגה עמדתו של צעיר פריווילגי בן 40, שניתן להבין ממנה כי מדובר במי "שהתפכח" ממשובת הנעורים של שנות ה-30 לחייו, במסגרתה ניסה למיד לצאת עם "דוגמניות אנוכיות", בבחינת "ייסורי ורתר הצעיר", ואילו כעת הוא מאושר משום שהוא מאורס לאישה שהיא "רק יפה" ("merely beautiful"). המאמר כלל גם מספר תמונות של אותו הצעיר וארוסתו.

הביקורת על הפטריארכליות שבמאמר, ועל עצם העובדה שהניו יורק פוסט נתן במה למאמר שכזה, לא אחרה לבוא, וחיש מהר התמלאו הרשתות החברתיות בפוסטים וציורים המבקרים את המאמר ואתו הצעיר, בליווי תמונות מהמאמר.

אתר החדשות הפרובוקטיבי MIC, פרסם מאמר משלו המתאר את "הסערה" שהתעוררה ברשתות החברתיות, במסגרתו נכלל צילום מסך מהמאמר המקורי בניו יורק פוסט, אשר כלל את הכותרת מהמאמר המקורי לצד חלק מאחת התמונות שהופיעו בו ומעט טקסט, ובהמשך מספר ציורים מוטמעים מטוויטר, שגם הם כללו תמונות מהמאמר המקורי. הצלם שצילם את התמונות של הזוג המאושר החליט לתבוע את אתר MIC, שטען להגנתו כי מדובר בשימוש הוגן.

בית המשפט בערכאה הדיונית פסק כי מדובר בשימוש הוגן. ראשית נקבע, כי השימוש שהאתר עשה בתצלום הוא טרנספורמטיבי, או במילים אחרות "יוצר משהו חדש", וזאת בין היתר, מאחר שצילום המסך, בו נראית תמונה אחת, ובאופן חלקי, נועד להבהיר לקוראים על מה המחלוקת, בבחינת דיווח חדשותי המציג צילום מסך או קטע קצר מתוך וידאו ויראלי, על מנת להסביר לקהל על מה כל המהומה? ("What all the fuss is about"), לשם כך היה על האתר להציג לקוראיו כיצד הניו יורק פוסט הציג אותו הצעיר, באופן שעורר חמתם של רבות ורבים. בית המשפט התייחס גם לביקורתו של אתר MIC, את "המקצועיות העיתונאית" של הניו יורק פוסט בפרסום המאמר, וכן לאור השונה שבו הוצג אותו הצעיר בשני המאמרים.

לצד שיקולים נוספים שהטו את הכף אל עבר השימוש ההוגן, בית המשפט נתן משקל לעובדה שהשימוש נעשה בתצלום באופן חלקי, וכחלק מצילום מסך שכלל גם את הכותרת וחלק מהטקסט של המאמר המקורי. עוד קבע בית המשפט, באשר להשפעת השימוש על ערך השוק של התצלום, כי אין זה סביר שרוכשים פוטנציאליים יעדיפו להשתמש בצילום המסך החלקי על פני רכישת רישיון שימוש בתצלום המקורי מהצלם. אף הועבדה כי אתר MIC פועל למטרות רווח, לא שינתה ממסקנתו של בית המשפט כי מדובר בשימוש הוגן, והתביעה סולקה. כאמור, בשנת 2022, הוגש ערעור על פסיקה זו, אך ערכאת הערעור אישרה את פסק דינה של הערכאה הדיונית.

כך באותו המקרה בארה"ב, ומה בישראל?

בעניין ת"א 3731-04-12 נועה לביא ואח' נ' הוצאת עתון הארץ בע"מ (2015), נפסק כי שימוש של עיתון במספר צילומי מסך בודדים מתוך סרטון ויראלי, אינו מהווה הפרת זכות יוצרים, משום שהשימוש לא נעשה בחלק מהותי מהיצירה (שבמקרה זה היא הסרטון השלם), וכן כי ממילא באותו המקרה היה מדובר בשימוש הוגן למטרת ביקורת וסקירה של אותו הסרטון (גילוי נאות, משרדנו ייצג את הנתבעת באותו ההליך).

דומה, כי הן בארה"ב והן בישראל, שאלת השימוש ההוגן נבחנת בהתאם לנסיבותיו הספציפיות של כל מקרה, ובתוך כך, נבחנים בין היתר מטרת השימוש ואופיו, אופי היצירה שבה נעשה השימוש, היקף השימוש ביחס ליצירה בשלמותה, ולעניין זה יוער כי ההיקף נבחן לא רק מבחינה כמותית, אלא גם איכותית, וכן השפעת השימוש על ערך היצירה והשוק הפוטנציאלי שלה.

כמובן, אין דין שימוש בצילום מסך של תצלום אחר מתוך כתבה, או בפריים בודד מתוך סרטון כדין שימוש ביצירה דרמטית או ביצירה ספרותית (ספר, כתבה ואפילו תוכנת מחשב), והבחינה של השימוש ההוגן תהיה בהחלט שונה ממקרה למקרה, כאשר אף אותו צילום מסך, מאותה היצירה יכול להוביל לפסיקות שונות, בהתאם למטרה ולאופן שבו נעשה השימוש באותו צילום המסך.

הכותב הוא עו"ד רם פרייס סיטון ממשד זאב ליאונד ושות' העוסק בדיני זכויות יוצרים, מדיה ואינטרנט.

אין באמור משום ייעוץ משפטי או תחליף לייעוץ משפטי.